

ГОДИНА VIII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 22.

УРЕЂУЈЕ А. ХАПИЋ.

Издаван свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

САРА БЕРНХАРДОВА.

(Наставак.)

За чудо је, како она уме милозвучним гласом својим да да облика и живота свакој мисли, свакој речи у тој причи. Сваку мисао, сваки осећај казује тако, да ти на мах све оживи пред очима, и ти си очаран чаробном силом милог говора њеног.

У трећем чину, када спасава херцегињу Буљонску, своју супарницу, и не знајући ко је и шта је, очи јој се замагле од љубомора, која јој мучи душу, а речи јој теку са усана као кад севају муње.

Од неописане, страшне је лепоте тај призор између ње и херцегиње. Отимају се о Морици, једна другу изазива на борбу на живот и на смрт.

La princesse. Qui donc a donné à Maurice le droit de tout vous dire ?

(Херцегиња. Ко је дао Морицу то право, да вам каже све.)

Adrienne. Et qui vous a donné à vous-même le droit de l'appeler Maurice, le droit de m'interroger... de trembler, de fremir... car votre main tremble ! Vous l'aimez !

(Адијена. А ко је дао права вама, да га зовете Морицом, ко вам је дао права, да ме испитујете... да држите, да стрепите... јер ваша рука држи! Ви га љубите!)

La princesse. De toutes les forces de mon âme !

(Херцегиња. Свом снагом душе своје!)

Adrienne. Et moi aussi !

(Адијена. И ја!)

La princesse. Ah ! vous êtes celle que je cherche !

(Херцегиња. Ах, ви сте та, коју тражим.)

Adrienne. Qui êtes-vous donc ?

(Адијена. Па ко сте ви?)

La princesse. Plus que vous à coup sur.

(Херцегиња. По свој прилици нешто више него ви!)

Adrienne. Qui me le prouvera ?

(Адијена. Ко ће ми то доказати?)

La princesse. Je vous perdrai !

(Херцегиња. Ја ћу вас упропастити!)

Adrienne. Et moi... je vous protége.

(Адијена. А ја... ја вас заштићујем.)

То и није био разговор, него гром за громом, којим је поражавала супарницу своју љубомором мучена, сумором отрована душа њезина.

Још је већа била у четвртом чину, када у светлом збору, у дворани херцегиње Буљонске, говори стихове из „Федре.“

Стане на сред дворане, као какав грчки кип, ком је божанствена искра на један пут дала живота.

Почиње мирно, али кад види како се Мориц савија око херцегиње, и како се она опет њему пригиба: долази ван себе, пружа руку на херцегињу и узбуђеним, снажним гласом просипа сав свој гњев и јарост на главу херцегињину:

„Il se tairait en vain ! Je sais ses perfidies, Oenone !... et ne suis point de ces femmes hardies, Qui, goûtant dans le crime une honteuse paix, Ont su se faire un front qui ne rougit jamais !“

(Узалуд тај! Ја знам, да је невера, Еноно! Ја нисам од оних смелих жена, које су дотле дотерале, да грешећи уживају сраман мир, а чело им с тога никад не првени.)

Те речи изговорила је тако страшним гласом, попратила их је тако ужасним погледом и изразом на лицу, и покретом, да је у том тренутку била узвишене лепа.

Од тог ужасног израза лица њеног хватала те грози, а страшан поглед ока њеног поражавао те је.

Али највећу уметност показала је у петом чину када умире.

Мисли, да је Мориц оставио, заборавио Тихом тугом предаје се судби својој. Одриче се света, али за то суза не пролева. За часак сијне јој зрачак наде, када добија кутију са стручком цвећа. Држи, да јој то шаље Мориц. У највећој тузи њезиној спонада је радост, као кад се оно на мутном небу појави у један мах дуга. Али кад види, да је то онај исти стручак, који је она дала Морицу: у души јој процвили бол, а од тог бола ударе јој сузе на очи. Љуби стручак, прашта се с њиме и баца га у ватру. Не слути, јадна, да је стручак отрован и да га је у име моричево послала њена супарница, херцегиња Буљонска, која се зарекла, да ће јој доћи главе.

У то долази Мориц, да јој каже, да је воли, да само њу воли, и да ће је узети за вереницу љубу. Она се заноси, блажена је, савија се око њега, као ружа око вита бора. На један пут почиње отров да ради. Она осећа, да јој се приближује крај животу. Силом се отима, тражи помоћи од неба, од људи. Не ће да умре сада, када је опет сретна пресретна: „Vous qui m'aimez tant, sauvez-moi, secourez-moi... Je ne veux pas mourir!... Je ne veux pas mourir... il m'aime!... Il m'a nommée sa femme.... Mon Dieu! exaucez-moi!... Mon Dieu! laissez-moi vivre... quelques jours encore... quelques jours près de lui... Je suis si jeune, et la vie s'ouvrira pour moi si belle!...“

(Ви, који ме тако јако волите, спасите ме, помозите ми... Ја не ћу да умрем!... Ја не ћу да умрем... та он ме воли!... Он ме је назвао својом женом.... Боже мој, саслушај ми молбу!.. Боже мој, допусти, да могу живети... још неколико дана... неколико дана с њиме... Ја сам тако млада, а живот би ми од сад био тако леп!)

Узалуд јој сва мука: снага је издаје све виште и виште. Моли и преклиње свога драгана гласом, који ти паре срце, да је не оставља: „La vie!... la vie!... Vains efforts!... Vaine prière!... Mes jours sont comptés!... Je sens les forces et l'existence qui m'échappent!... Ne me quitte pas...“

bientôt mes yeux ne te verront plus... bientôt ma main ne pourra plus presser la tienne!“

(Живота ми дајте!... Дајте ми живота!... Узалуд је сваки напор!... Узалудне су све молитве!... Дани су ми избројани!... Осећам како ме оставља снага, живот!... Не остављај ме... За мало, па те моје очи не ће гледати виште... За мало па моја рука не ће виште моји стискивати твоју руку!...)

Мутне очи своје упире у свога Морица, говори тек с тешком натегом последње речи своје и издише тиханим вриском: збогом!

У том тиханом вриску била је изражена љубав, мука, очајање, страх од смрти и тешки разстанак са животом.

Све моменте те очајне смртне борбе перо не може описати: то треба видети!

V.

„Frou-Frou“ била је четврта, а на моју жалост, и последња улога, у којој сам гледао Сару Бернхардову.

Тек у тој улози имала је Сара прилике да покаже богату разноликост свога ванреднога глумачког дара, који је то вече синуо као сунце, када расипа на све стране светле и топле зраке своје.

Да бисмо могли игру њезину као „Фру-Фру“ оценити, морамо наше читаоце упознати са садржином саме драме, која је нашем свету или веома мало или баш ни мало позната.

У првом чину налазимо је на селу као несташну девојку, коју хоће гроф Валреа да узме за јену. Одмах у првом призору рупи на позорницу, а за њом трчи гроф, с ким је била изјахала. Она је девојка своје главе, веселе природе, дурљива, ћудљива. Прозвали су је „Фру-фру“ по шуштању њезине свилене хаљине, а право јој је име Жилберта. Она има сестру Лујзу, која у потаји воли Сарториса, који опет не воли њу него Жилберту. Он замоли Лујзу, да она проси за њега Фру-фру. Лујза то учини. Фру-фру, која осећа неку најлоност према Сарторису, пристаје, да пође за Сарториса. Гроф Валреа добија кошар.

(Настава ће се.)

ЈИСТАНЦИЈА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Шаља теја“. Шаљива игра у 1 радњи, с немачког превео Г. Гершић.

„Гренгоар“. Позоришна игра у 1 радњи, од Т. Банвиља, превео Ј. Ђорђевић.

Обе ове шаљиве игре приказане су 17. децембра о. г.

Гатка, како једне тако и друге глуме, позната је на нашем свету. С тога се и нећу с њоме баш ни занимати толико, колико би заслужила. Намера ми је сад, да се мало, помоћу овог листа, поразговарам са глумцима и глумицама нашим.

Одмах у почетку признати морам, да не бих на позорници био ни као што је најмлађи члан друштва нашег; био бих скучен, забуњен, или можда и сувише одуларен, само да забашурим „лампенфieber“ свој. Али то не чини ништа; реч, две, што ћу рећи, искрено су казане, па ми онда неће замерити ни глумци, та најтугаљвија и најосетљивија „наџаја“ на целоме свету.

Међу новим „особама“ стоји г. Димитријевић на првом месту. Он је на сваки начин на позорници лепа појава: висок, витак, гибак. Кретање му је поуздано, можда мало и сувише поуздано, како би приличило огrevлом глумцу, који је на позорници тек „код куће“. Глас му је, до душе, мало таван; али при модерирању употреби неће га изневерити; јер кад га са кретањем заједно у споредним моментима штеди, може га онда у одсудном тренутку употребити како ваља. Споменуо сам „поузданост“ г. Димитријевића, а то нисам чинио само од ока, онако тек само да нешто кажем; шта сам управо хтео тиме, казаћу. Г. Димитријевић способан је глумац, и давровит је, од наших млађих снага можда вајврснији; али то мњење није му се требало рећи, а најмање је требао он сам да то себи каже; јер онай глумац, који себе држи за бољег него што је запста, нема апсолутно никаква напретка. Ја се ево бојим, да ће и г. Димитријевић поћи истом ставом, а непобитан знак ми је, што често не зна честито своју улогу. Ни код једног глумца као да нема шантаж толико посла као баш код г. Димитријевића; а то не сме бити ни код почетника, а камо ли код оног, који је већ „поуздан“. Зар су и најславнији глумци одмах у први мањи већ „краљеви на даскама“? Г. Димитријевић не сме никад изгубити из очију, да он још учи, и да има још врло много да научи и да себи присвоји, док може тек с правом на позорници тако поуздан бити, као што је већ сад. Ако је свој пријатељ, и ако љуби струку, којој се посветио, он ће онда примити и ове речи једног пријатеља, који се од њега најбољем нада. Шта чини пажња, добра воља, озбиљна студија, па и послушност, видимо сви с највећом радошћу и уживањем на г. П. Добриновићу, који је од оних чланова у целом друштву, ко су очевидно напредовали, и себе тиме усавршили. Није доста ако глумац сам себи каже да је уметник, треба ту и остale људе мало заштатити. Менистофелес вели о себи, кад хоће да опет буде принципал:

„Doch hilft es nichts mich so zu nennen,
Wo sind die Leute, die mich anerkennen!“

Само је великим генију слободно у себе се поуздати; и ако му су народници одмах не следују, то је само знак, да га нису разумели. На позорници пак даје се разумети број, што се хоће да каже.

Други је глумац, с којим сам рад да се данас позабавим, г. Милосављевић.

И он је лепа појава на позорници; али и он има у

себи приличну порцију „поуздања“, ако и не толику као г. Димитријевић. Глас му је пријатан, доста соноран и јако ме подсећа на глас мора пријатеља, Тоше Јовановића, глумца у Београду. Кретање му је прилично слободно, само ми је некако сувише „достојанствено“, круто, укочено, неспретено; гипкости, оног глумачког еластицилете нема у њему. Говор му је према кретању: лаган, патетичан, и сувише „достојанствен“; по говору му не може човек знати, да ли се једи или да срчи, тако му речи мише из уста. Но, то се даје исправити све, јер то је тек само начин, можда и навика; само би требало исправљати раније, док се та навика није претворила у нарав. Наша публика врло је сухопарна у изразима свога допадања; по мањим местима, да богме, да је то друкче, јер поље маркиран израз, било то кретањем или речима, напађе на бујан аплауз. А баш такав аплауз квари глумца, старијег може навести, да понусти, а младог да се не већба, та — аплаудовано му је, ласкано му је, сукета му је задовољена. Па тек после представе! С каквим ли се страхопопштовањем приближује месна омладина глумцу! Но ја нећу тим да кажем, да је наша публика богзна како естетична; она просто држи, да није „лепо“ да се аплаудује; још да нису *discipuli et studiosi* тако en masse заступљени, не бисмо видили, да се дуже завеса услед аплауза, тако исто, као што би без њих и позориште већ празно било. Бадава не долази наша позоришно друштво са зебњом у Нови Сад. Многи чланови публике ипакле, ако су положили неки званничан оболус на Талијан олтар, онда су не само показали свој „Kunst-sinn“, него и родољубље своје. Позориште већ почине бивати празно, а друштво је тек месец дана овде. Да није дошло, они би „чланови“ највише викали, како се занемарује Нови Сад, а кад је друштво ту, онда их нема у позоришту.

Мало сам се захукао и отишао сам од праве теме своје и од г. Милосављевића. Но у главном, што сам му хтео рећи, то сам му и казао. Ситнице, да богме, да не могу набрајати, нити могу баш тачно назначити моменат, где би му се могло нешто замерити

Тим још нисам прекинуо даљи разговор с њима; видићемо се још и у позоришту, и у „Позоришту“.

Но да то наше виђење већ сад одпочнем, хоћу да кажем коју реч о данашњој представи.

У „Шољи теја“, да богме, да је улога Камуфлеја најважнија, а њу је приказао г. Добриновић, и то како на добар тако и на нов начин. Његов је Камуфле баш студија, у приказу није никаде, што ће реч — пресалдумпо, ма да је улога таква, која и нехотиће мами на екстраваганцију. У глуми „Гренгоар“ морам споменути приказ г. Лукића. Он иначе често, врло често прелази меру, афект му је и сувише снажан; но тог вечера био је господар над собом и над приказом својим. Улога Лудвига XI. у „Гренгоару“ спада за цело међу његове најбоље.

У оште рећи се мора, да су обе глуме приказане са свим коректно.

М. С-ћ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

22. ПРЕДСТАВА.

у ПРЕТПЛАТИ 16.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 22. ДЕЦЕМБРА 1881.

КИН.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО АЛЕКСАНДАР ДИМА, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО
К. Н. ХРИСТИЋ.

ОСОБЕ:

Кин	Ружић.
Војвода Галски	Димитријевић.
Гроф Кефелд	Банковић.
Лорд Мевиљ	Р. Поповић.
Саломон	Лукић.
Пистол	Добриновић.
Комесар	В. Поповић.
Петар Пат	Јовановић.
Редитељ	Динић.
Цон	Станојевић.
Кети	Д. Адамовићева.
Јелена, сестра грофа Кефелда	М. Рајковићка.
Ана Дембијева	Л. Хаџићева.
Амија, грофица Госвилова	Д. Ружићка.
Јулија	Б. Хадићева.
Дојкиња	С. Димитријевићка.

Слуге, слушкиње, глумци, народ. — Први чин збива се код грофа Кефелда, други и пети код Кина, трећи у врчми код „Угљеног онна“, четврти у киновој облачнионици у позоришту.

У среду 23. децембра: „ПАРТИЈА ПИКЕТА“. Шаљива игра у 1. радњи, по Фурнијеру и Мајеру превео Ф. Обркнежевић. — За тим: „ГУШЧЕ БУКОВАЧКО“. Шаљива игра у 1 радњи, с француског по Бајарду прерадио Ј. Ђорђевић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.